

seminář

Karl Polanyi:
klasik ekonomické sociologie

Kdo je Karl Polanyi?

- 1886-1964
- Rakouský historik, ekonom, filozof (maďarského původu)
- Po 2. světové válce emigruje do USA
- The Great Transformation (1944)

„Příroda i lidé mají jinou než jen instrumentální hodnotu.“

Hlavní body semináře

Předmoderní společnost

Vztah trhu a společnosti

Velká transformace

Role státu při vzniku komplexního tržního systému

Tzv. dvojí pohyb moderní ekonomiky

Před-tržní společnosti

Pokud je tržní ekonomika nová, co jí předchází? Jak je zajištěn chod před-tržních společností?

Proč kritizuje Polanyi přístup klasických ekonomů, jako např. Adama Smithe?

Co způsobilo náhlou proměnu ve zcela jiný druh ekonomiky?

Kritika klasické liberální ekonomické teorie

Zejména její dvou základních předpokladů:

1. ... že lidé jsou „od přírody“ orientováni tržně
2. univerzálnosti motivů lidského jednání (s nevyhnutelnou orientací na maximalizaci zisku).

Vztah trhu a společnosti

Jaké je dle Polanyiho v současné (= moderní) době postavení sociálního a tržního systému?

Vysvětlete pojem seberegulující trh! Kdy došlo k přechodu od regulovaného k seberegulujícímu trhu a jakými základními rysy se seberegulující trh vyznačuje?

Důsledky těchto změn na společnost?

Komodifikace práce

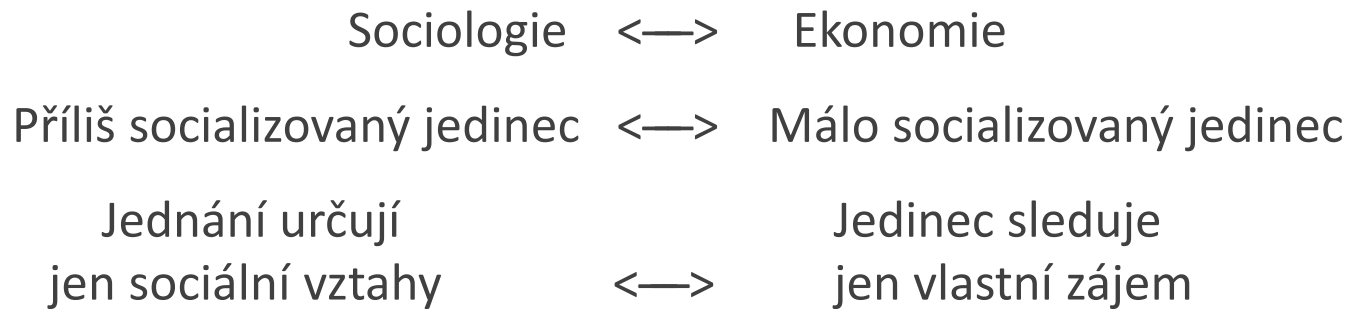

-Bracero Program, 1960s

Teoretický význam

Ekonomická sociologie

Obecná charakteristika tradiční a moderní společnosti

---

1. ZPŮSOB USPOŘÁDÁNÍ MOCI A SPRÁVY

Tradiční společnost

Omezené zdroje tradiční moci

=> není možná systematická kontrola celého území

malý bezprostředný vliv, nejasné hranice

Moderní společnost

Mocenský rámec je vytvářen moderním

národním státem, který je schopen kontrolovat každodenní život svých občanů

jasné hranice

2. TYP EKONOMIKY

Tradiční společnost

základní výrobní jednotka =
domácnost,

nízká směna, hospodářská
soběstačnost.

Těžiště ekonomiky:
zemědělství a řemeslná
výroba.

Moderní společnost

Domácnost ztrácí své
postavení soběstačné
jednotky sociální reprodukce.

Její jednotlivé funkce
přecházejí na vznikající
formální organizace, které
zajišťují chod celé
společnosti.

Těžiště ekonomiky:
průmyslová výroba.

3. TYP SOCIÁLNÍ STRUKTURY

Tradiční společnost

Stavovská struktura.

Status (společenská pozice) je dán příslušností k jisté stavovské vrstvě.

Moderní společnost

Namísto stavů nastupují třídy.

Status je dán postavením na trhu (vlastník kapitálu nebo vlastník pouhé pracovní síly).

4. ZPŮSOB VÝKLADU SVĚTA

Tradiční společnost

Mytologická,
náboženská podoba,

Cyklické chápání času,
stálost myšlení - stálá
a definitivní totožnost
jedinců.

Moderní společnost

Převládá vědecký
výklad světa,

Lineární chápání času,
dynamičnost
(pohyblivost) myšlení -
např. častá změna
povolání, bydliště apod.

Literatura

- DURKHEIM, È.: *Společenská dělba práce*. Brno: CDK, 2004.
- POLANYI, Karl: *Velká transformace*. 2006 (© 1944).
- WEBER, Max: Okcidentální racionalita a kapitalismus a Protestantská etika a duch kapitalismu. In: *Autorita, etika a společnost*. Praha 1997, str. 225-267.

(Alternativně Weber, Max: *Protestantská etika a duch kapitalismu*. In: *Metodologie, sociologie a politika*. Oikoymenh, Praha 1998, str. 185-245.)

Přehledová publikace:

- Gerbery, Daniel a Roman Hofreiter (eds.). *Společnost a ekonomika: sociologické perspektivy*. STIMUL FF Univerzity Komenského, Bratislava 2015.